

10. Jarvis P. *Adult and Continuing Education : Theory and Practice* / P. Jarvis. London : Routledge, 1995. XV. 302 p.

11. Jarvis P. *Adult Education and Lifelong Learning. Theory and practice.* London : Routledge, 2004. 374 p.

12. Manpower Services Commission. *An 'Open Tech' Programme, A Consultative Document* Sheffield : MSC, 1981. 17 p.

13. Medel-Aconuevo C. *Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century.* UNESCO Institute for Education. 2001. URL: <http://www.unesco.org/education/uie/publications/uiestud28.shtml>.

REFERENCES

1. Brandybura, Yu. (2018). *Profesiina pidhotovka fakhivtsiv z politolohii: dosvid Anhlii ta Uelsu.* [Professional preparation of specialists in political science: experience of England and Wales]. Lviv.

2. Kovalenko, S. M., Klochko, L. I. (2015). *Osoblyvosti suchasnykh reform shchodo rehulivannia osvity doroslykh v Anhlii.* [Features of modern reforms in relation to adjusting of adult education in England].

3. Kolosova, N. A. (2018). *Obrazovanye vzroslykh – kluch k XI veku.* [Adult Education is the key to the XXI century]. Kyiv.

4. Lukianova, L. (2015). *Neperervna osvita vprodovzh zhyttia: istorychnyi ohliad, suchasni realii.* [Continuous education during life: historical review, modern realities]. Melitopol.

5. Toporkova, O. V. (2006). *Perspektivy razvitiya dopolnitel'nogo obrazovaniya vzroslykh v Velikobritanii v XXI veke.* [Prospects of development of adult education in Great Britain in a XXI century]. Volgograd.

6. Toporkova, O. V. (2007). *Razvitie dopolnitel'nogo obrazovaniya vzroslykh v Velikobritanii.* [Development of additional adult education in Great Britain]. Volgograd.

7. Conaway, W. (2009). *Androhohika Odyn Rozmir Vidpovidaie Vsomu? Vyvchennia, shchob Vyznachyty Zastosovnist Pryntsypiv Androhohiky do Doroslykh Uchniv Vsoho.* [Andragogy Does One Size

Fit All? A Study to Determine the Applicability of Andragogical Principles to Adult Learners of All].

8. Davies, D. (1999). *Kerivna zmina cherez novovvedennia (uchbovoho planu, budivelne Merezhu navchannia).* [Managing change through curriculum innovation (building a Network of Learning: beyond the boundary)].

9. HEFCE publications in 2001 http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100202100434/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2002/02_01.htm.

10. Jarvis, P. (1995). *Osvita doroslykh.* [Adult and Continuing Education]. London.

11. Jarvis, P. (2004). *Osvita doroslykh ta navchannia vprodovzh zhyttia.* [Adult Education and Lifelong Learning] London.

12. Manpower Services Commission. (1981). *An 'Open Tech' Programme, A Consultative Document* Sheffield.

13. Medel-Aconuevo, C. (2001). *Navchannia vprodovzh zhyttia u 21-mu Stolitti.* [Revisiting Lifelong Learning for the 21st Century].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШАМАНСЬКА Олена Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: освіта дорослих, освітній менеджмент, лідерство, психологія особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHAMANSKA Olena Ihorivna – Candidate of Econoical Sciences, Associate Professor of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: adult education, management of education, leadership, psychology of individual.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2021 р.

УДК 378.147:811.161

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-200-166-171

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ ЗЗСО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціально-економічні, культурні та освітні зміни в українському суспільстві зумовлюють удосконалення змісту навчання в закладах загальної середньої освіти, пошук ефективних підходів, зорієнтованих на формування високоосвіченої, творчої, інтелектуальної особистості.

У цьому контексті першочерговою виникає проблема формування мовної особистості, яка є носієм мови, вільно володіє і послуговується українською мовою у всіх сферах суспільного життя, дбає про її красу, велич і функціонування, володіє мовними знаннями і високим рівнем мовленнєвих і комунікативних умінь і навичок.

Сьогодні необхідно здійснювати пошук ефективних шляхів формування мовної особистості, підготовки її до розв'язання будь-яких проблем тощо. Вирішення такого важливого завдання спрямоване на розвиток комунікативної компетентності школярів, що вимагає врахування лінгвістичних, психологічних, педагогічних, лінгводидактичних, психолінгвістичних наукових засад з метою досягнення високого соціокультурного рівня у спілкуванні.

«Пріоритетним освітнім завданням є підготовка школярів до активної життєдіяльності в умовах сьогодення, розв'язання якого потребує переосмислення усталеної організації процесу навчання української мови відповідно до запитів суспільства, напрямів розвитку мовної освіти, загальноєвропейських рекомендацій із питань стратегій і тактик формування мовної особистості, людини самодостатньої, комунікативно компетентної, здатної й готової до спілкування в будь-якій життєвій ситуації і в різних сферах суспільного життя» [13, с. 543].

Сучасний підхід до навчання мови визначений найголовнішою функцією мови – бути засобом спілкування, а також замовленням самого суспільства – формувати різнобічно освіченого, соціально активного, інтелектуально розвиненого випускника закладу загальної середньої освіти.

Саме тому сучасні науковці приділяють велику увагу теоретичним і практичним пошукам осмислення проблеми формування мовної особистості учня, зокрема визначенню сутності поняття «мовна особистість» як міждисциплінарного феномену, з'ясування його структури та сутнісних особливостей, вивченню принципів, форм, методів, прийомів організації освітнього процесу, спрямованих на формування мовної особистості, упровадженню сучасних підходів до досліджуваної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема формування мовної особистості тривалий час є предметом наукових досліджень учених-мовознавців:

І. Білодіда, Л. Булаховського, Ю. Караулова, Ф. Буслаєва, В. Виноградова, І. Вихованця, Л. Мацько, О. Потебні, Л. Щерби, О. Селіванової, Л. Струганець та ін.; лінгводидактів: О. Біляєва, Н. Бабич, М. Вашуленка, А. Богуш, Л. Варзацької, Є. Голобородько, Т. Донченко, В. Мельничайка, Г. Шелехової, Н. Голуб, М. Пенгилюк, Т. Симоненко, Г. Михайловської, О. Хорошковської та ін.; психологів і психолінгвістів: Г. Богіна, Б. Баєва, Л. Виготського, І. Зимньої, О. Леонтєва, О. Лурія, І. Синиці, Л. Засекої та ін.

Вчені доводять думку про «складність і багатовимірність» проблеми формування мовної особистості як такої, що пронизує всі

аспекти вивчення мови й людини, водночас руйнує межі між соціолінгвістикою і психолінгвістикою, між соціальною психологією і вивченням етнічної самосвідомості [4, с. 3].

Вони трактують мовну особистість як людину, яка володіє виражальними багатствами мови, послуговується нею у різних життєвих ситуаціях, шанобливо відноситься, дбає про неї та її розвиток.

На думку науковців, саме у закладах загальної середньої освіти на уроках української мови закладаються основи і починається формування мовної особистості, яка має багатий словниковий запас, уміє вільно висловлювати власні думки, добирає мовні засоби відповідно до мети спілкування тощо.

Мета статті полягає у вивченні сучасних підходів науковців до поняття «мовна особистість», розкритті ролі української мови як навчального предмета у формуванні мовної особистості учнів ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі широко використовується термін «мовна особистість», проте до цього часу єдиного визначення не існує.

Уперше вислів «мовна особистість» з'являється у працях Й. Вайсгербера, В. Виноградова, Бодуена де Куртене, Ф. де Соссюра. Проте сам зміст поняття не був розкритий науковцями. Першим поняття «мовна особистість» у науковому дискурсі сформулював та обґрунтував Г. Богін.

Науковець під мовною особистістю розуміє «людину, яку розглядають із точки зору її готовності здійснювати мовні вчинки, створювати та сприймати мовленнєві твори. ... Мовна особистість – той, хто привласнює мову, тобто той, для кого мова є мовленням. Мовна особистість характеризується не так тим, що вона знає про мову, як тим, що вона може з мовою робити» [2, с. 3].

Термін «мовна особистість» упроваджений у життя потребою формувати сучасну людину, яка володіє мовою, вміє спілкуватися, успішно комунікує, творчо мислить тощо.

У широкий науковий ужиток поняття мовної особистості запровадив Ю. Караулов, який використовує два визначення:

1. «Сукупність здібностей і характеристик людини, які зумовлюють створення і сприйняття нею текстів, що відзначаються: а) ступенем структурномовної складності, б) глибиною та точністю відображення дійсності, в) певною цілеспрямованістю» [4, с. 245].

2. «Мовна особистість є особистістю, вираженою у мові (текстах) і через мову, є особистістю, реконструйованою в основних своїх ознаках на базі мовних засобів» [4, с. 38].

Зауважимо, що обидва визначення тісно пов'язані з реалізацією мовленнєвої діяльності та є людиноцентричними.

Запропонована дослідником структура мовної особистості складається з трьох рівнів:

1. Вербально-семантичний (лексикон особистості), який передбачає наявність у мовця певної системи лексичних і граматичних знань, без яких неможливе володіння мовою;

2. Лінгво-когнітивний, який пов'язаний із системою знань та уявлень про навколишній світ, він відображає тезаурус особистості;

3. Мотиваційний (прагматика особистості), або рівень діяльнісно-комунікативних потреб, який включає цілі, оцінки, мотиви, установки мовної особистості [4, с. 238].

Існує й ряд інших концепцій мовної особистості. Свою точку зору на компоненти мовної особистості подає В. Красних:

1) людина – мовець – особистість, одним із видів діяльності якої є мовленнєва діяльність, що включає як процеси творення, так і сприйняття мовленнєвих повідомлень;

2) мовна особистість – особистість, що проявляє себе в мовленнєвій діяльності, володіє сукупністю певних знань та уявлень;

3) мовленнєва особистість – особистість, що реалізує себе у комунікації, обирає і здійснює стратегію і тактику спілкування, репертуар засобів (як суто лінгвістичних, так і екстралінгвістичних);

4) комунікативна особистість – конкретний учасник конкретного комунікативного акту, що діє у реальній комунікації [5, с. 50–51].

У Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів поняття «мовна особистість» трактують як «поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різнобічної мовної діяльності. Мовна особистість свідомо ставить до своєї мовної практики, несе на собі відбиток суспільно-соціального, територіального середовища, традицій виховання в національній культурі» [11, с. 92–93].

Ф. Бацевич обґрунтовує думку про те, що мовною особистістю є «індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності» [1, с. 212].

«Проблема формування української мовної особистості в розрізі процесу національного відродження країни засобами надбань українського народу та його мови, також привертає увагу ряду сучасних українських лінгводидактів» [14, с. 14].

Так, А. Богуш мовну особистість розглядає як: «високорозвинену особистість, носія як

національно-мовленнєвої, так і загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним запасом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує набуті полікультурні знання, мовленнєві вміння і навички у процесі міжкультурного спілкування з різними категоріями населення» [12, с. 36].

На окрему увагу заслуговує думка М. Пентилюк, яка визначає мовну особистість як такого носія мови, який «добре володіє системою лінгвістичних знань (знає мовознавчі поняття і відповідні правила), продукує мовленнєву діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку. Це мовець, який забезпечує розширення функцій мови, творення українськомовного середовища в усіх сферах суспільного життя, виявляє природне бажання повернутися у повсякденному спілкуванні до рідної мови, до відродження культури, традицій народу, до вироблення зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою» [10, с. 85–86].

Зауважимо, що як українські, так і зарубіжні вчені мовну особистість розглядають як носія національної мови та культури, котрий володіє мовною системою, її лексичними й граматичними нормами; системою мовлення на текстовому та стилістичному рівні; вміннями й навичками побудови й сприйняття текстів; етичними й етикетними нормами тощо.

«Мовна особистість, як і сама мова є суспільним явищем. Вона розвивається і реалізується в соціумі, комунікації, взаєминах з іншими, за допомогою мовленнєвих засобів вона виражає внутрішній світ і світорозуміння, естетичний та інтелектуальний розвиток, багатство словникового запасу, вміння і навички комунікації тощо» [15, с. 286].

«Мовна особистість не є вродженою, вона формується і розвивається у процесі навчання, виховання, спілкування, тобто у різних видах діяльності» [12, с. 42–43].

В умовах реформування шкільної освіти мовленнєва підготовка учнів виходить на перший план. Розвиток та формування мовної особистості здійснюється упродовж усього освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, проте найвагомішу роль у цій роботі відіграють уроки української мови. Оновлений підхід до навчання мови визначається тим, що мова є засобом спілкування, мислення та пізнання світу, а також замовленням суспільства формувати інтелектуально розвиненого випускника школи, різнобічно освічену та соціально активну особистість.

Вчені доводять думку про цінність мови в контексті формування мовної особистості,

оскільки «виховати повноцінну мовну особистість – означає розкрити носієві мови наявну в його рідній мові духовну силу» [7, с. 57].

Як зазначає П. Селігей, «майбутнє мови залежить від того, чи сприймають її мовці як цінність, бо інакше її легко зректися, а масове зречення призводить до загибелі мови. ... Слід наголосити, що сприйняття мови як цінності – не те саме, що її практичне або теоретичне знання. Можна не дуже вправно володіти літературною мовою, не знати тонкощів класифікації частин мови чи назв усіх її наріч і говорів, а проте цінувати її як «найдорожчий скарб». А можна бути добре підкутим у теорії, але ставитися до мови суто по-споживацькому...» [8, с. 19].

Слушними видаються такі міркування вченого: «Прищеплюючи молоді погляд на мову як на життєву цінність, ми тим самим робимо мудру інвестицію в її благополуччя завтра, захищаємо екологію мовного середовища в цивілізованій, ненасильницькій спосіб» [9, с. 179].

Підсумовуючи аналіз сучасних підходів, зауважимо, що поняття «мовна особистість» залишається й досі недостатньо вивченим ученими, оскільки його дослідження перебуває на перетині різноманітних областей науки (психології, психолінгвістики, лінгвістики, філософії, соціології, соціолінгвістики), що й обумовлює складність, багатоаспектність та неоднозначність підходів до визначення, структури та способів його характеристики.

«На нашу думку, мовна особистість – це освічена людина, яка володіє високим рівнем мовної культури, спроможна втілювати її у професійну діяльність для успішного спілкування та досягнення життєвої мети. Мовна особистість характеризується такими якостями, як знання лінгвістичних одиниць, необхідних для їх реалізації в усному та писемному мовленні, знання предмета й теми висловлювання, знання поведінки у процесі спілкування та ін.» [14, с. 15].

Мовна особистість є поєднанням мовної та мовленнєвої компетенцій, прагнення до самовиявлення та самореалізації, здійснення вільної мовленнєвої діяльності, гармонійного існування в мовному колективі, власної мовної самоідентифікації тощо.

Мовною особистістю є носій мови, який здійснює комунікативну діяльність, активно працює зі словом, досконало володіє нормами української літературної мови, свідомо охороняє, турбується про її розвиток та престижність тощо [15, с. 285].

На думку вчених, мовній особистості випускника закладу загальної середньої освіти властиві такі ознаки: «здатність реагувати на мовнокомунікативні суспільні запити й

виклики; відповідальність за власний мовленнєвий вчинок; сформовані соціальні й когнітивно-прагматичні мотиви та потреби, що стають імпульсом мовленнєвої діяльності; наявність ключових і предметної компетентностей; усталена система цінностей; прагнення до самовдосконалення, саморозвитку й самоосвіти; високий рівень мовної свідомості; розвинена мовна здатність і мовна здібність; мовне чуття та мовний смак; здатність ідентифікувати себе як свідомого представника своєї нації; розвинена мовна стійкість та усвідомлена мовленнєва поведінка; вироблені вміння адекватно реагувати на вербальну агресію» [3, с. 169].

Як слушно зауважує Мамчур Л. «Нинішній мовна освіта повинна готувати мовну особистість, органічно адаптовану до життя у світі багатоманітних зв'язків – від контактів із найближчим оточенням до глобальних зв'язків. Тому так важливо навчити учнів співжиття з іншими людьми, взаєморозуміння. А це означає, що необхідно озброїти не лише знаннями української мови майбутніх громадян України як потужного національно-об'єднувального чинника, але й забезпечити належні вміння і навички володіння мовою під час мовленнєвої комунікації в різних ситуаціях, оскільки успіх комунікації великою мірою залежить від компетентності комуніканта (мовця) і комуніката (співрозмовника), тобто від сформованих рис комунікативної компетентності мовної особистості» [6, с. 2].

Таким чином, у системі сучасної мовної освіти на перший план виступають такі завдання: формувати мовну особистість учнів, розвивати їхню комунікативну компетентність, комунікабельність, самостійність, здатність правильно й успішно спілкуватися у соціальному середовищі; творчо підходити до мовленнєвої діяльності, виховувати в них повагу, зацікавленість до вивчення української мови як до надбання свого народу; розвивати і збагачувати мовлення, зокрема питомою українською лексикою, стійкими неподільними словосполученнями; систематично здійснювати розмовну діяльність учнів; широко використовувати дидактичний матеріал історичного, культурного, морально-естетичного спрямування; формувати уміння і навички роботи з текстом як з одиницею комунікації, цілісною знаковою формою організації мовлення тощо.

Неабияку роль у процесі становлення мовної особистості учня відіграє професійність учителя-філолога, який є наставником і помічником на шляху здобуття знань.

Учитель повинен володіти технологією уроку і методичним багатством викладання української мови, щоб належним чином піклуватися про чистоту, виразність, багатство

мовлення своїх учнів, прищеплювати їм любов до рідної мови і народу, необхідність і бажання спілкуватися нею не тільки в освітньому процесі, а й у повсякденному житті.

Учитель на уроці української мови має забезпечити процес пізнання учнів, здійснити перетворення суспільних науково обґрунтованих мовних, мовленнєвих і комунікативних надбань в осмислені здобутки учня, він повинен мотивувати навчання учнів у освітньому процесі, стимулювати їх бажання до саморозвитку і самовдосконалення, активізувати пізнавальну діяльність, стимулювати їх до вдосконалення власної мовної особистості.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, опрацювання великої кількості досліджень науковців дало можливість вивчити поняття «мовна особистість», розкрити роль української мови як навчального предмета у формуванні мовної особистості учнів ЗЗСО.

Під мовною особистістю розуміємо особистість, яка, в першу чергу, володіє певними знаннями про мову (лексико-граматичними, фразеологічними, орфографічними, синтаксичними, стилістичними), мовними засобами, вдало їх використовує у створенні власних висловлювань, сприйнятті, розумінні в різних мовно комунікативних ситуаціях, як носій національної мови та культури свідомо охороняє, турбується про її розвиток та престижність тощо.

Мовною особистістю не народжуються, вона формується і розвивається у процесі навчання, виховання, спілкування, тобто у різних видах мовленнєвої діяльності.

Формування мовної особистості відбувається протягом усього освітнього процесу в ЗЗСО, проте найголовнішу роль відіграють уроки української мови. Оновлений підхід до навчання мови визначається тим, що мова є засобом спілкування, мислення та пізнання світу, а також замовленням суспільства формувати інтелектуально розвиненого випускника школи, різнобічно освічену та соціально активну особистість.

Українська мова як навчальний предмет містить великі можливості у формуванні мовної особистості учнів. У зв'язку з цим, процес його вивчення необхідно спрямувати на розвиток інтелектуально розвинених, активних, творчих, діяльних, обдарованих, національно свідомих особистостей.

Мовленнєва підготовка учнів ЗЗСО визначає подальшу успішність у різних сферах суспільної діяльності, що підтверджує вагомість роботи над розвитком та формуванням їх комунікативних якостей, вимагає посиленої уваги до шкільного предмета української мови.

Перспективу подальших наукових розвідок окресленої проблеми вбачаємо у пошуку інноваційних технологій, шляхів та засобів для формування мовної особистості, яка вільно володіє словниковим багатством української мови та застосовує його у різних життєвих ситуаціях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
2. Богин Г. И. Современная лингводидактика. Калинин: Калинин. гос. ун-т, 1980. 61 с.
3. Груба Т. Г. Методика формування мовної особистості учнів старшої школи на уроках української мови (профільний рівень): дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2019. С. 168–169.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Изд. 7. Москва: Издательство ЛКИ, 2010. 264 с.
5. Красных В. В. «Свой среди чужих»: миф или реальность? Москва : ИТДГК «Гнозис», 2003. 375 с.
6. Мамчур Л. Розвиток мовної особистості – пріоритетний напрям сучасної лінгводидактики. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми лінгводидактики: реалії та перспективи»* [Електронний ресурс]. Херсон, 2016. С. 105–111.
7. Рудяков П. М. Мова як цінність у теорії та на практиці. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. 2011. Вип. 4. С. 55–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpiend_2011_4_9.
8. Селігей П. О. Структура й типологія мовної свідомості. *Мовознавство*. 2009 № 5. С. 12–29. URL: https://movoznavstvo.org.ua/index.php?option=com_attachments&task=download&id=380
9. Селігей П. О. Про виховання мовної свідомості. *Мовознавство*. 2010. № 2–3. С. 176–193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MoZn_2010_2-3_16
10. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник. [за ред. М. Пентилюк]. Київ : Левіт, 2003. 149 с.
11. Українська мова: Короткий глумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
12. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія. [за заг. редакцією А. Богуш]. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
13. Шелехова Г. Формування мовної особистості як умова мовленнєвого розвитку учнів основної школи на уроках української мови. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2013. С. 543–552. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_72
14. Юрійчук Н. Д. Особливості формування мовної особистості здобувача вищої освіти. *Herald pedagogiki. Nauka I praktyka*. Warszawa. №55. 2020. С. 14–16.
15. Юрійчук Н. Д. Розвиток мовної особистості майбутнього вчителя-філолога в контексті професійної підготовки. *Вісник національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 12 (168). 2021. С. 285–289 с.

REFERENCES

1. Batsevych, F. S. (2007). *Slovnnyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii*. [Dictionary of terms of intercultural communication]. Kyiv.

2. Bohyn, H. Y. (1980). *Sovremennaia lnhvodydaktyka*. [Modern linguodidactics]. Kalynyn.

3. Hrubá, T. H. (2019). *Metodyka formuvannia movnoi osobystosti uchniv starshoi shkoly na urokakh ukraïnskoi movy (profilnyi riven)*. [Methods of forming the language personality of high school students in Ukrainian language lessons (profile level)]. Kyiv.

4. Karaulov, Iu. N. (2004). *Russkyi yazyk y yazykovaia lychnost*. [Russian Language and Language Personality]. Moskva.

5. Krasnykh, V. V. (2003). «Svoi sredi chuzhykh»: myf yly realnost? [«My own among strangers»: myth or reality?]. Moskva .

6. Mamchur L. (2016). *Rozvytok movnoi osobystosti – priorytetnyi napriam suchasnoi lnhvodydaktyky*. [The development of language personality is a priority of modern linguodidactics]. Kherson.

7. Rudiakov, P. M. (2011). *Mova yak tsinnist u teorii ta na praktytsi*. [Language as a value in theory and in practice].

8. Selihei, P. O. (2009). *Struktura y typolohiia movnoi svidomosti*. [Structure and typology of language consciousness].

9. Selihei, P. O. (2010). *Pro vykhovannia movnoi svidomosti*. [On the education of language consciousness].

10. *Slovnnyk-dovidnyk z ukraïnskoi lnhvodydaktyky : navchalnyi posibnyk*. [Dictionary-reference book on Ukrainian language didactics]. [za red. M. Pentyliuk]. Kyiv.

11. *Ukraïnska mova: Korotkyi tumachnyi slovnnyk lnhvistychnykh terminiv*. [Ukrainian language: Short explanatory dictionary of linguistic terms]. Kyiv.

12. *Formuvannia movnoi osobystosti na riznykh vikovykh etapakh: monohrafiia*. [Formation of language personality at different age stages: monograph]. [za zah. redaktsiieiu A. Bohush]. Odesa.

13. Shelekhova, H. *Formuvannia movnoi osobystosti yak umova movlenniievoho rozvytku uchniv osnovnoi shkoly na urokakh ukraïnskoi movy*. [Formation of language personality as a condition of speech development of primary school students in Ukrainian language lessons].

14. Yuriichuk, N. D. (2020). *Osoblyvosti formuvannia movnoi osobystosti zdobuvacha vyshchoi osvity*. [Features of the formation of the language personality of the applicant for higher education]. Warszawa.

15. Yuriichuk, N. D. *Rozvytok movnoi osobystosti maibutnoho vchytelia-filoloha v konteksti profesiinoi pidhotovky*. [Development of the language personality of the future teacher-philologist in the context of professional training]. Chernihivskyi.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЮРІЙЧУК **Наталія Дмитрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі.
Наукові інтереси: методика навчання української мови у ЗЗСО.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YURIYCHUK **Nataliya Dmitrivna** – Ph. D in Pedagogics Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.
Circle of scientific interests: methods of teaching the Ukrainian language in school.

Стаття надійшла до редакції 09.11.2021 р.

УДК 371.9+305.908.161+305.908.162+613.7
 DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-200-171-175

ЯЗЛОВЕЦЬКА **Оксана Валентинівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і рекреаційно-оздоровчої роботи, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-2653-1662>
 e-mail: ksenija-77777@ukr.net

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Освіта дітей з особливими освітніми потребами є актуальною в сучасному українському суспільстві.

Вперше термін «діти з особливими освітніми потребами» був використаний у 1979 році у Великій Британії в доповіді Мері Уорнок, голови комітету з питань освіти дітей та молоді з інвалідністю в контексті осіб з інвалідністю. Поступово це поняття почало охоплювати й інші категорії дітей.

Особливі потреби – термін, який використовується щодо осіб, чия соціальна, фізична або емоційна особливість потребує спеціальної уваги і послуг, яким надається можливість розвинути свій потенціал, у тому числі і освітній [6, с. 81].

В Україні, відповідно змін до Закону «Про освіту» від 23.05.2017 р. № 2053-VIII, уніфікували термін «дитина з особливими освітніми потребами» – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки